

МЕДИАЦИЯ И МИГРАЦИЯ

Доц. д.н. Драгомир Кръстев

Висше военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“

MEDIATION AND MIGRATION

Assoc. Prof. Dragomir Krastev, DSc.

Nikola Vaptsarov Naval Academy

Резюме: В доклада се разглеждат основните подходи в миграционната политика, прилагана от държавите – членки на Европейския съюз, в началото на третото десетилетие на 21 век. Отделено е място и на въпроса за дефинирането на понятието „медиация“, на отликата му от други сходни понятия, както и на процеса на протичане на медиационните процедури. Отразени са и спецификите на процедурите по медиация в контекста на миграционните процеси. Отделено е внимание на основните причини, които довеждат до конфликти между населението на приемащите държави и мигрантите, както и примери за специфични техники на медиация при спорове с участието на мигранти.

Ключови думи: *конфликт, медиация, миграция, процедури*

Abstract: The report examines the main approaches in the migration policy implemented by the European Union member states at the beginning of the third decade of the 21st century. A place is also devoted to the definition of the concept of „mediation“, its distinction from other similar concepts, and the process of mediation procedures. The specifics of mediation procedures in migration processes are also reflected. Attention is paid to the main causes that lead to conflicts between the population of host countries and migrants, as well as examples of specific mediation techniques in disputes involving migrants.

Keywords: *conflict, mediation, migration, procedures*

Въведение

Съвременното глобално общество представлява мултинационална и мултирелигиозна среда, в която държавите и конфесионалните общности активно комуникират помежду си. В днешно време голяма част от населението на европейските държави е разнообразно по своя етнос и религия. Поради тази причина нараства интересът към възможностите на медиацията в процеса на решаване и регулиране на международни и междурелигиозни конфликти.

Изложение

В средата на третото десетилетие на 21 в. миграционните процеси достигат огромни мащаби. Миграцията като явление се превръща в първостепенен проблем, който оказва влияние върху социално-икономическото развитие на държавите, както и на политическата стабилност, демографската картина и междуетническите отношения в тях.

Провежданата от европейските държави миграционна политика оказва директно влияние върху сигурността и поддържането на духа на междуетническа толерантност в обществото. Често пъти опасните прояви на екстремизъм и ксенофобия са насочени срещу мигранти, но в редица случаи и самите те са инициатори на конфликтни ситуации.

Напрежението, което се генерира в междуетническите отношения до голяма степен се дължи на грешки и пропуски на държавните власти в областта на миграционната политика, както и липсата на необходимото ниво на координация и взаимодействие между държавата и обществото.

Конфликтите с участието на мигранти могат да бъдат регулирани по няколко основни начина:

- с използване на съществуващите правни механизми, което се изразява в законодателни промени в полиетническите държави, като се премахнат привилегиите на етническа основа;

- по пътя на преговори между страните в спора както пряко, така и чрез използване на посредници, обществени фигури и представители на международни организации;

- чрез използване на информационния подход. Тук се включва преди всичко обменът на данни между страните относно прилагането на необходимите мерки за решаване на конфликтната ситуация¹.

През последните близо двадесет години при опитите за изработване на миграционна стратегия на Европейския съюз се използват два основни подхода:

- санкционен – в неговата същност са заложени различни видове рестрикции, предимно от икономически характер, с прилагането,

¹ Казарян, К. (2018). Роль миграции в возникновении межнациональных конфликтов. // Актуальные вопросы применения медиации в различных сферах. Ростов на Дон, с. 53, ISBN 978-5-6040363-7-2.

на които се постигат бързи, но краткотрайни ефекти срещу миграционните потоци;

– мотивационен – той се концентрира върху въздействие с положителен знак срещу развитието на миграционните процеси, ефектите от него се появяват по-напред във времето, но са с по-дълготрайни последици.

Именно като един от инструментите на този подход можем да разглеждаме медиацията в нейните различни форми на приложение в практиката.

Понятие за медиация

В чл. 2 от Закона за медиацията тя е определена като: „доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето лице – медиатор, подпомага спорещите страни да постигнат споразумение“².

Според чл. 3. (1) от същия закон предмет на медиация могат да бъдат „граждански, търговски, трудови, семейни и административни спорове, свързани с права на потребители, и други спорове между физически и/или юридически лица, включително и когато са презгранични“³. От този текст е видно, че Законът за медиацията може да има приложно поле и спрямо процедури, свързани с мигранти.

В основата на реализирането на медиационните процедури стои процесът на тяхното изпълнение. Активното участие на страните по тези процедури позволява да се избегне чувството на отчуждение, дискриминация и усещането за подценяване, което е характерно за традиционната правосъдна система⁴.

Основната идея на медиацията като способ за решаване на спорове е възможността страните да се освободят от негативното усещане за конфликт и да намерят сили за съвместно търсене на решение на спорния казус по начин, който да удовлетворява участниците в него⁵.

От изключителна важност е да не се бъркат понятията „възста-

² Закон за медиацията. // Обн. ДВ, бр. 110 от 17 декември 2004 г. с изм. и доп.

³ Пак там.

⁴ Шарифзянова, К. Ш. (2018). Адаптация детей мигрантов в образовательной среде. Ресурс школьной службы медиации: метод. пособие. Казань.

⁵ Максудов Р. (2009). Стандарты восстановительной медиации. Вып. Москва, с. 12.

новително правосъдие“ и „медиация“, тъй като границата между тях е изключително тънка. При възстановителното правосъдие фокусът пада върху деликта и последиците, но не и върху самата личност (извършителя и/или пострадалия). Медиацията спира до възстановяване на вредите и най-често възстановява отношения, в които все още няма жертва, затова тя не може да се прилага в случаи, когато има приложено насилие и жертви. „Бащата на възстановителното правосъдие“ Хауърд Зер предупреждава, че то представлява коренно различен подход в сравнение с миграцията и не бива да се смесва с нея. Проблемът с етимологията на тези понятия се усложнява от широко използваното в Русия и страните от постсъветското пространство понятие „възстановителна медиация“, което отсъства в българската правна доктрина.

Процес на процедурите по медиация

Процесът на медиационните процедури включва предварителни срещи на медиатора с всяка от страните поотделно и обща среща на участниците в спора с негово участие. В хода на тези срещи медиаторът спомага за това страните да имат възможност да се отърсят от негативните си състояния и да използват възможността за съвместно търсене на изход от конфликтната ситуация.

Медиацията в контекста на миграционните процеси

Конфликтите на приемащите общества с мигрантите, разглеждани като един вид социално явление, представляват проекция на сложните и динамични процеси в отношенията между отделните етнически общности, върху които оказват влияние фактори, като историята, културата, политиката и икономиката⁶.

Конфликтите с религиозен характер от своя страна възникват в духовната сфера на хората и обществата и представляват сблъсък на духовни ценности. Тези конфликти са стълкновение между носители на различни религиозни ценности, които се изразяват в тяхната представа за живота и отношението и участието им в религиозния живот.

⁶ Романова, М. (2018). Медиация как ефективны способ разрешения межнациональных межрелигиозных конфликтов. // Актуальные вопросы применения медиации в различных сферах. Ростов на Дон, с. 55, ISBN 978-5-6040363-7-2.

Най-общо казано и двата вида конфликти притежават исторически, политически и психологически аспекти.

Сред основите причини за тези конфликти се нареждат:

– последиците от сериозните промени във вътрешната и външната политика;

– влошаването на икономическото положение, което катализира прояви на недоволство сред различните социални слоеве на населението;

– отслабването на културните основи и традициите в обществото⁷.

В този контекст процедурите по медиация са ориентирани към намаляване на конфликтните точки, възпиране на агресивността, извеждане на преден план на истинските интереси на страните в дадения конфликт, повишаването на културата в общуването и др.

От съществена важност е медиационните процедури да подкрепят доброволното волеизявление за участието в тях на страните в конфликта, за да могат те да протичат свободно и без елементи на принуда. Когато медиаторът работи с мигранти трябва да умее да прилага такива техники на медиация, за да може да установи добро ниво на доверие с всички засегнати страни. Той трябва да бъде готов да се ориентира в културните и религиозните особености на мигрантите. Медиаторът трябва да отдели специално внимание на правилата на поведение при провеждането на медиационната процедура, като това включва съобразяване с традициите, облеклото и езика на мигрантите.

Винаги съществува вероятност процедурата по медиация да не доведе до съгласие между страните, но тя представлява удачен метод за разрешаване на конфликтни ситуации – възникнали с участието на мигранти. Дори да не доведе до решаване на спора, медиацията насочва страните в него към по-пълно осъзнаване на истинските причини за конфликта и за това в какво се коренят противоречията между тях.

Заключение

Разглеждайки въпроса за медиацията в контекста на миграцията, можем да стигнем до извода, че тя е не само ефективен метод

⁷ Пак там, с. 56.

за разрешаване на спорове, но и ефикасен способ за намаляване и превенция на ескалацията на агресия в обществото, за формиране на толерантно отношение между хората с различни етнически, културни и религиозни особености.

Естествено медиацията не може да реши основните проблеми, свързани с незаконната миграция, които са обект на наказателното правораздаване, но тя може да се прилага ефективно в сферата на образованието, здравеопазването и пазара на труда.

Използвана литература:

1. Закон за медиацията. // Обн. ДВ, бр. 110 от 17 декември 2004 г. с изм. и доп.
2. Казарян, К. (2018). Роль миграции в возникновении межнациональных конфликтов. // Актуальные вопросы применения медиации в различных сферах. Ростов на Дон, с. 53, ISBN 978-5-6040363-7-2.
3. Максудов Р. (2009). Стандарты восстановительной медиации. Вып. Москва, с. 12.
4. Романова, М. (2018). Медиация как эффективны способ разрешения межнациональных межрелигиозных конфликтов. // Актуальные вопросы применения медиации в различных сферах. Ростов на Дон, с. 55, ISBN 978-5-6040363-7-2.
5. Шарифзянова, К. Ш. (2018). Адаптация детей мигрантов в образовательной среде. Ресурс школьной службы медиации: метод. пособие. Казань.

За контакти:

Доц. д.н. Драгомир Кръстев
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“
dr.krastev@naval-acad.bg